

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. světová válka

Průběh války: **Ústřední mocnosti** (Německo, Rakousko-Uhersko + Turecko, Bulharsko)
Dohoda (Velká Británie, Francie, Rusko + Japonsko ...)

1. fáze - srpen – prosinec 1914 – naděje na „bleskovou válku“ – útočné operace

- a) jižní fronta (Srbsko) – vpád rakousko-uherské armády do Srbska – hrdinný boj armád Srbska a Černé Hory – prosinec 1914 – ústup R-U armády za Dunaj (ztráty: 220 000 vojáků)
- b) západní fronta (Francie) – francouzská armáda – vpád do Alsaska a Lotrinska (neúspěch)
 - německá vojska přes Belgii do Francie – 5. 9. 1914 - 20 km od Paříže
 - dohodová vojska protiútok – **bitva na Marně** – do konce září Němci vytlačeni za řeku Aisne
 - i další operace - Němci – flanderská bitva – pokus získat Calais – neúspěch
 - Dohoda – protiútok - prosinec – neúspěch
 - přechází v **zákopovou válku**
- c) východní fronta (proti Rusku) – ve Východním Prusku – německá armáda – Paul von Hindenburg - srpen 1914 – Tannenberg – zničena 2. ruská armáda Halič – ruský generál Brusilov – porazil R-U armádu – vpád do Krakova a na SV Slovensko
- d) fronta v Přední Asii (Kavkaz, Mezopotámie, syrsko-palestinská oblast) – Turecko proti Rusku – snaha ovládnout Černé moře
Centrální mocnosti – snaha ovládnout Perský záliv a Suezský průplav

Válka na moři německé loďstvo – proti flotile Velké Británie, Francie a Japonska
německé loďstvo již v r. 1914 vytlačeno ze světových moří a blokováno v Severním moři
- německé kolonie v Tichomoří a v Africe obsadila Dohoda

2. fáze – r. 1915 –1916 – **zákopová válka, námořní blokáda Centrálních mocností**

- a) jižní fronta (Srbsko) – do války proti Srbsku po boku CM + Turecko, Bulharsko – v listopadu obsazeno Srbsko, srbská armáda evakuována na Korfu
 - protiútok Dohody – gallipolská operace (snaha dobýt Dardanely – Churchill) neúspěšná
 - **Itálie** (obavy z rozpínavosti ÚM na Balkáně) – 23. 5. 1915 vyhlásila válku Rakousku-Uhersku a o rok později Německu – **italská fronta na Piavě** (vleklá zákopová válka)
- b) západní fronta (Francie)- pokusy o zvrát:
 - duben 1915 – bitva u **Yper** – německý útok – **otravné plyny** (otrava 15 000 mužů – 5000 zemřelo okamžitě)
 - únor – září 1916 – bitva u **Verdunu** – neúspěšná německá ofenziva – 600 000 obětí „verdunský mlýnek na maso“
 - červenec – listopad 1916 – bitva na **Sommě** – neúspěšná ofenziva VB + Francie – Britové **tanky** (ztráty: Němci: 500 000, VB:400 000. Fr.: 200 000)
- c) východní fronta (proti Rusku): ruské ofenzivy měly odlehčit spojencům na západní frontě -vesměš neúspěšné

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

červen – srpen 1916 – úspěšná Brusilovova ofenzíva (Bukovina, část Haliče)

- jinak vleklá, vyčerpávající válka s množstvím lidských obětí

Válka na moři – 31. 5. – 1. 6. 1916 – bitva u **Jutska** (Skagerrak) – Velká Británie X Německo

- porážka německého válečného loďstva – do konce války uvězněno v Severním moři

- Německo: **neomezená ponorková válka** (již květen 1915 – potopen parník Luisitania – zahynulo přes 1 000 lidí, z toho 128 Američanů – amer. veřej. mínění – proti Německu) – oficiálně vyhlášena: 9. 1. 1917

Pokusy o mírová jednání: a) americký prezident W. Wilson nabídka zprostředkování „míru bez vítěze“ (21. 12. 1916) – odmítnuta Němci

b) Rakousko – leden 1917 (po nástupu Karla I. na trůn) – tajná jednání s Dohodou o separátním míru – vyzrazena – tlak Německa na Vídeň – užší připoutání

3. fáze – r. 1917 – březen 1918 – vleklá vyčerpávající válka na všech frontách bez výraznějšího úspěchu na všech stranách

Ruské revoluce – a) **únorová revoluce r. 1917** (podle ruského kalendáře v březnu)

- Rusko hospodářsky i politicky rozloženo – stávky a demonstrace – svržení cara a samoděržaví – **demokratická revoluce** – vznik **dvojládí:**

1. Prozatímní vláda (kníže Lvov) – uzákonila demokratická práva občanů, uznala autonomii Finska, Estonska a nezávislost Polska

- chce dostat spojeneckým závazkům – pokračuje ve válce

2. sověty – výbory dělníků a vojenských zástupců (eseři, menševici, bolševici)
duben - návrat V. I. Lenina – Dubnové teze „Všechnu moc sovětům“

b) **říjnová revoluce r. 1917** – komunistický převrat = **socialistická revoluce** – 7. 11. – útok na sídlo Prozatímní vlády *Zimní palác (křížník Aurora)* – moc v rukou bolševiků

Všeruský sjezd sovětů – Dekret o míru, Dekret o půdě, Deklaraci práv národů Ruska na sebeurčení

1. vláda – Rada lidových komisařů – v čele V. I. Lenin

jednání Ruska o ukončení války – **separátní mír s ÚM v Brestu Litevském** (L. D. Trockij) – **3. 3. 1918 – vystupuje Rusko definitivně z války**

4. fáze – březen – listopad 1918 – převaha Dohody (USA vstoupily do války)

a) uzavřena východ březen 1918 fronta (brestlitevský mír) – volné ruce Německa k ofenzívám na západní (Francie) a jižní (Itálie) frontě

b) vstup USA do války (6. 4. 1917 vyhláší válku Německu) – přesun pozemní armády do Evropy (léto 1918)

a) západní fronta (Francie) – červenec – srpen 1918 – **druhá bitva na Marně** – Německo žádá o příměří - **11. 11. 1918 – Compiègne** - podepsána smlouva o příměří s Německem

b) jižní fronta (Itálie) – červen – říjen pokusy o průlom na Piavě – **25. 10. 1918** – se zhroutily rakousko-uherské pozice na Piavě – císař Karel I. žádá o příměří

27. 10. 1918 – Rakousko-Uhersko kapituje (Wilsonova nota)

c) Balkán – 29. 9. 1918 – v Soluni podepsána dohoda o příměří s **Bulharskem**

30. 10. 1918 – v Mudrosu na ostrově Lemnos dohoda o příměří s **Tureckem**

11. 11. 1918 v 11. 00 ustaly válečné akce – skončila 1. sv. válka

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Učebnice:

Čapek V., Pátek J., Zwettler O.: Světové dějiny II. Praha 1993.
Kuklíkovi J. a J.: Dějiny 20. století. Praha 1998.
Kohoutková H., Komsová M.: Dějepis na dlani. Olomouc 2007 (2. vyd.).
Atlas: Dějiny 20. století. Praha 2004
Oxfordský atlas moderních světových dějin. Praha 1991.

Doporučená literatura:

Filippi A. M.: Dějiny 20. století. Encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění, Praha 1994.
Jindra Z.: První světová válka, Praha 1994.
Johnson P.: Dějiny 20. století, Praha 2008.
Kronika 20. století., Praha 1999.
Moynahan B.: Rusko ve 20. století. Praha 1995.
Pečenka M., Luňák P. a kol.: Encyklopedie moderní historie. Praha 1998.

Odkazy

Wikipedia

- [Pařížská konference](#)
- [1. světová válka](#)
- [Zbraně 1. světové války](#)
- [1. světová válka - dokument](#)
- [1. světová válka – dokument 2](#)
- [Říjnová revoluce](#)
- [Únorová revoluce 1917](#)

Tento studijní materiál byl vytvořen v rámci projektu CZ.1.07/1.1.04/03.0045